

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สถาบันศาลยุติธรรมถือเป็นหนึ่งในสามสถาบันหลักที่ใช้อำนาจอธิปไตยของปวงชน ตามกฎหมายรัฐธรรมนูญ โดยผู้พิพากษาศาลยุติธรรมเป็นผู้ใช้อำนาจตุลาการ และในพระปรมาภิไธย พระมหากษัตริย์ ผู้พิพากษาศาลยุติธรรม ซึ่งเป็นข้าราชการตุลาการ สังกัดสำนักงานศาลยุติธรรม จึงเป็นผู้มีภาระหน้าที่สำคัญยิ่งในการพิจารณาพิพากษาอรรถคดีตามกฎหมาย เพื่อคุ้มครองสิทธิ และเสรีภาพของคู่ความ อันจะยังประโยชน์ให้เกิดความสงบเรียบร้อยขึ้นในบ้านเมือง ในการปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวผู้พิพากษาต้องใช้ความรู้ความสามารถในการตีความ รวมถึงค้นหาเจตนารมณ์ของกฎหมายเพื่อบังคับการตามกฎหมายให้เกิดความยุติธรรม ทั้งนี้ต้องกระทำด้วยความซื่อสัตย์สุจริต เป็นกลางไม่เข้าข้างฝ่ายใด จึงกล่าวได้ว่า ผู้พิพากษาศาลยุติธรรมมีบทบาทสำคัญอย่างมากต่อสังคมส่วนรวม

ด้วยเหตุที่บทบาทหน้าที่ของผู้พิพากษามีความสำคัญดังกล่าวแล้ว การดำรงตนในสังคมรวมทั้งในขณะปฏิบัติหน้าที่จึงต้องอยู่ในกรอบของกฎหมาย และศีลธรรมอย่างเคร่งครัด และยังคงประพฤติตามธรรมเนียม ประเพณีที่ถือปฏิบัติกันมานาน ทั้งนี้เพื่อให้ประชาชนและผู้มีอรรถคดี เชื่อถือ ศรัทธาในตัวผู้พิพากษา และสถาบันศาลยุติธรรม ว่าจะคุ้มครองประโยชน์สุขและอำนวยความยุติธรรมแก่ตนและสังคมได้

บทบาทการดำรงตนที่สำคัญอย่างหนึ่งของผู้พิพากษาคือ การนั่งพิจารณาคดีในศาล ซึ่งกระทำโดยเปิดเผยต่อหน้าประชาชน ผู้เกี่ยวข้องหลายฝ่ายทั้งที่เป็นคู่ความ พนักงานอัยการ ทนายความ เจ้าพนักงานตำรวจ เจ้าหน้าที่ส่วนราชการต่าง ๆ ตลอดจนผู้ที่มาเป็นพยานและรับฟังการพิจารณา ผู้พิพากษาต้องมีการวางตนให้เหมาะสม ดังเช่น Socrates กล่าวถึง คุณลักษณะของผู้พิพากษาในสวนนี้ว่า “สี่ประการที่เป็นคุณสมบัติของผู้พิพากษาคือ ฟังด้วยความตั้งใจ, ตอบด้วยความสุขุม, พิจารณาด้วยความพินิจพิเคราะห์ และวินิจฉัยโดยปราศจากความลำเอียง” (ประมวลจริยธรรมข้าราชการตุลาการ : 12)

เห็นได้ว่าการออกนั้งพิพากษาหรือพิจารณาคดี ผู้พิพากษาต้องมีการวางตัว โดยเฉพาะการแสดงออกทางด้านอารมณ์ให้ทรงเกียรติภูมิเหมาะสมกับฐานะตำแหน่ง ด้วยเหตุที่ต้องพิพากษาคดี ท่ามกลางผู้เกี่ยวข้องหลายฝ่าย จึงอาจกล่าวได้ว่าการปฏิบัติหน้าที่ของผู้พิพากษานั้น บทบาทสำคัญยิ่งด้านหนึ่งคือด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลหรือกับผู้อื่น ไม่ว่าจะเป็นอยู่ในสถานการณ์เป็นผู้พิพากษาในศาลชั้นต้น ซึ่งอาจต้องทำงานคนเดียวหรือร่วมเป็นองค์คณะประกอบด้วยผู้พิพากษาหลายท่าน ซึ่งแต่ละท่านอาจมีมุมมองที่หลากหลาย มีความคิดเห็นที่แตกต่างกันไป รวมไปถึงบุคลิกภาพที่หลากหลาย ซึ่งอาจเกิดความคิดเห็นไม่ตรงกันได้ ดังนั้น ผู้พิพากษาที่ร่วมกันพิจารณาคดี พึงเคารพรับฟังการแสดงความคิดเห็นและเหตุผลของกันและกัน รวมทั้งต้องแสดงออกทางอารมณ์อย่างเหมาะสมในความคิดเห็นที่แตกต่างกันอย่างสร้างสรรค์ ทั้งนี้เพื่อให้ได้คำวินิจฉัยชี้ขาดที่ถูกต้อง และเที่ยงธรรม

ผู้พิพากษาบางคนอาจอยู่ในสถานะของผู้บริหาร เช่น ดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาหัวหน้าศาล รองอธิบดี อธิบดีไปจนถึงประธานศาล ต้องทำงานเชื่อมประสานความร่วมมือระหว่างบุคคล มีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นมากมาย ซึ่งมีบุคลิกหลากหลาย เป็นการทำงานร่วมกันของบุคคล หรือให้บรรลุปเป้าหมายร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ ตามแผนที่กำหนดไว้นั้น

จากผลการศึกษาวิจัยพบว่า ปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่มีผลให้คนทำงานร่วมกันได้สำเร็จคือ ปัจจัยด้านความสามารถในการสร้างความสัมพันธ์ และความร่วมมือกับผู้ร่วมงานอื่น ๆ และปัจจัยทางด้านอารมณ์ที่มีลักษณะสามารถควบคุมอารมณ์ของตนเองได้ โดยมีการแสดงออกอย่างเหมาะสม

ดังนั้นผู้พิพากษาจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องเพิ่มบทบาทการเป็นผู้นำที่ดี โดยยึดหลักการมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี เพื่อเกิดแรงจูงใจในตนเอง และผู้ร่วมงานให้ยินดีร่วมมือทำงานด้วยความเต็มใจ ทั้งนี้เพื่อให้งานขับเคลื่อนไปตามเป้าหมาย ซึ่งท้ายสุด ผลประโยชน์ก็จะตกแก่ประชาชน

จากลักษณะสภาพการทำงานดังกล่าว อาจกล่าวได้ว่า คุณลักษณะส่วนบุคคลที่เหมาะสมของการเป็นผู้พิพากษาที่ดีนั้น ควรเป็นผู้มีความรู้ความสามารถด้านการปรับใช้กฎหมายเป็นอย่างดี มีความรู้ในสหวิทยาการ อันจะเป็นผลให้มีวิสัยทัศน์กว้างไกล เป็นผู้ทรงความยุติธรรม สมดังภาษิตกฎหมายที่ว่า ตุลาการค้ำนั่งถึงความยุติธรรมเสมอ (Judex Aequitatem Simper Spectare Debet) มีความซื่อสัตย์สุจริต ถือเป็นการรับผิดชอบสูงสุดของการเป็นผู้พิพากษา มีเมตตาธรรม ครอบตนเองอยู่ในศีลธรรมจรรยา มีการวางตัวทรงเกียรติภูมิ สรรวมตนเหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่ มีอัธยาศัยไมตรี สุภาพนุ่มนวล ใช้ถ้อยคำต่าง ๆ อย่างมีเหตุผล สอดคล้องกัน มีความหนักแน่น สุขุมรอบคอบ มีการระมัดระวังในการออกสั่งคดี โดยออกสั่งคดี

ตามจังหวะ และโอกาสอันเหมาะสมเท่านั้น มีความกล้าที่จะแสดงความคิดเห็นที่แตกต่างจากคนอื่นได้อย่างสร้างสรรค์ มีจุดยืนบนความถูกต้องและเป็นธรรม มีดุลพินิจอิสระ เป็นกลางปราศจากจากอคติ ไม่ลำเอียงไปด้วยความรัก โลภ โกรธ หลง หรือเกรงกลัวต่ออิทธิพลใด ๆ เป็นผู้มีความสำนึกล้ำลึกดี จิตใจดี รวมถึงการมีความตระหนักรู้ตนเอง ซึ่งหมายถึง การมีความเข้าใจตนเอง (Self Awareness) เข้าใจความรู้สึก และจุดมุ่งหมายของตนเอง รู้จุดเด่นจุดด้อยของตนเอง สร้างแรงจูงใจ ใฝ่สัมฤทธิ์ให้กับตนเอง สามารถควบคุมและจัดการกับอารมณ์ของตนเอง มีการรับรู้ เข้าใจ ในอารมณ์ ความรู้สึก เห็นอกเห็นใจ เอื้ออาทร (Empathy) ผู้อื่น รักษาสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน และแสดงออกทางอารมณ์ได้อย่างเหมาะสมกับบุคคล สถานที่ เวลา และสถานการณ์ มีความคิดสร้างสรรค์ (Creativity Thinking) สามารถแก้ไขความขัดแย้งปัญหาภายนอก และปัญหาความเครียดภายในจิตใจได้เป็นอย่างดี ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นส่วนหนึ่งขององค์ประกอบทางด้านความฉลาดทางอารมณ์ ดังนั้นผู้พิพากษาจึงจำเป็นต้องมีความฉลาดทางอารมณ์

ความฉลาดทางอารมณ์ (Emotional Quotient) หรือ EQ.เป็นความสามารถในด้านการรับรู้ เข้าใจ อารมณ์ ความรู้สึก เป็นทักษะทางสังคมในการพัฒนาสัมพันธภาพที่ดีกับบุคคลอื่น เป็นสิ่งที่อยู่ในกระแสของสังคม นักบริหาร และนักการศึกษา สถาบัน หน่วยงานต่าง ๆ ต่างก็ตื่นตัว และตระหนักถึงความสำคัญของ EQ. ที่จะนำไปสู่ทิศทางแห่งความสำเร็จในมิติต่าง ๆ ในอนาคต นอกเหนือจากความสามารถทางสติปัญญา

ความฉลาดทางอารมณ์ หมายถึง ความสามารถในการจัดการกับอารมณ์ ความฉลาดในการใช้อารมณ์ได้ดี การแสดงความรู้สึกออกมา ในแต่ละสถานการณ์ได้อย่างเหมาะสม ไม่ใช่สกัดกั้นจนกลายเป็นการเก็บกด การที่บุคคล เป็นคนมีบุคลิกลักษณะอัยยาศัยดี เป็นผลมาจากสภาพอารมณ์ดี จิตใจดี รวมถึง สภาพความสมบูรณ์ของสุขภาพกายดี การคิด-ตีความต่อสิ่งแวดล้อม บุคคลรอบข้าง ในแง่ดี ทำให้เกิดมุมมองของชีวิต ไปในทางสร้างสรรค์ ซึ่งทำให้เกิดความสว่างมองเห็นช่องทาง ที่ทำให้เกิดประโยชน์ต่อตนเอง สมาชิกในครอบครัว และสังคม นอกจากนี้ ได้มีแนวคิดที่ว่า “ความสำเร็จของมนุษย์ไม่ได้ขึ้นอยู่กับ ความสามารถทางสติปัญญาเพียงอย่างเดียว แต่จะขึ้นอยู่กับความสามารถทางอารมณ์ของเขาด้วย (Frames of mind : Howard Gardner, 1983) ซึ่งมีหลายตัวอย่างที่สนับสนุนแนวคิดนี้ ดังเห็นได้จาก การที่ผู้ชายมีความสามารถทางสติปัญญาสูง (IQ สูง) แต่ประสบความล้มเหลวในชีวิตครอบครัว เพราะว่ามีปัญหาในเรื่องการควบคุมอารมณ์ อันหมายถึง การไม่มีความฉลาดในการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น แม้แต่ภรรยาหรือบุตรของเขาเอง

จากผลการวิจัยหลายเรื่องพบว่า สถิติปัญญา เป็นส่วนประกอบของความสำเร็จในด้านต่าง ๆ ของบุคคลเพียง 20% อีก 80% เป็นเรื่องของการเข้าสังคม ความสัมพันธ์กับผู้อื่น การรับรู้อารมณ์ของตนเอง สามารถจัดการกับอารมณ์ และความตึงเครียด ซึ่งอาจถือได้ว่าสิ่งเหล่านี้คือ ความฉลาดทางอารมณ์ (จอม ชุ่มช่วย. 2540 : 57)

เป็นที่ยอมรับกันว่า ความฉลาดทางอารมณ์ สามารถเปลี่ยนแปลงสร้างเสริมพัฒนา กันได้ในทุกเพศและทุกช่วงวัยของบุคคลจากการฝึกฝนอย่างเหมาะสม

สำหรับผู้ใหญ่ไม่ว่าจะอยู่ในวิชาชีพใด ก็สามารถนำแนวทางการสร้างเสริม พัฒนา ความฉลาดทางอารมณ์ไปเป็นวิธีปฏิบัติ ฝึกฝนอย่างต่อเนื่องเป็นประจำ และสม่ำเสมอเพื่อให้เกิด เป็นทักษะ สามารถนำไปประยุกต์ใช้ เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต ในการศึกษา การทำงาน ชีวิตส่วนตัว และชีวิตครอบครัว และเพื่อเป็นแบบอย่างที่ดี อันนำไปสู่การมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ระหว่างสมาชิกในครอบครัว ส่งผลให้ ได้รับความสุข ความพึงพอใจ ร่วมกัน ก่อเกิดเป็นความสำเร็จ ในชีวิต อันนำไปสู่คุณภาพชีวิตที่ดี

รวมทั้งในส่วนตัวเด็กนั้น ก็สามารถฝึกทักษะทางอารมณ์ให้เกิดขึ้นได้โดยตรง โดยผ่าน ทางการอบรมเลี้ยงดู โดยอ้อม ด้วยการที่บิดามารดาทำตนเป็นแบบอย่างที่ดี เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ และเลียนแบบ ในแต่ละวันที่เด็กได้รับและพบเห็น อันจะส่งผลเป็นประสบการณ์ การเรียนรู้ที่ดี เพื่อให้อนาคตสดใส บนฐานแห่งความมั่นใจ ก้าวไกลไปสู่ความสำเร็จ และนำความอึดเฝ้ามองมาสู่ ครอบครัวได้ บทบาทในครอบครัวของบิดามารดาจึงมีความสำคัญยิ่งต่อการพัฒนานุตร

จากสภาพครอบครัวไทย ส่วนใหญ่ภรรยาหรืออีกบทบาทหนึ่งในฐานะมารดาจะเป็นผู้ มีบทบาทหลักในการอบรมเลี้ยงดูบุตร แต่เนื่องจากสภาพเศรษฐกิจในปัจจุบันบางครอบครัวภรรยา ก็ต้องช่วยทำงานนอกบ้าน ทำให้บิดาสมัยใหม่ต้องมีส่วนร่วมในการอบรมเลี้ยงดูบุตร บิดามารดา ที่มีความฉลาดทางอารมณ์ดีมีอารมณ์สงบเยือกเย็น สุขุม ตัดสินใจรอบคอบ ย่อมจะเป็นแบบอย่าง ที่ดีแก่บุตรได้

ในแต่ละครอบครัว สมาชิกหลักในครอบครัวซึ่งได้แก่ สามี ภรรยา และบุตรต่างมี บทบาทที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด ที่ถือว่าเป็นบทบาทสำคัญด้านหนึ่งคือ กระบวนการ ขัดเกลาทางสังคม (Socialization) (เรือนแก้ว ภัทรานุประวัติ 2542 : 6-6) สามีภรรยามีบทบาท ร่วมกันในการทำหน้าที่บิดามารดา อบรมขัดเกลาบุตรตั้งแต่เป็นทารกจนเติบโต ในด้านอื่น ๆ ได้แก่ บทบาทของสามีและภรรยากระทำต่อกันก็คือ หน้าที่สามีต่อภรรยา หน้าที่ภรรยาต่อสามี และทั้งคู่ต่างมีบทบาทในครอบครัวนอกเหนือจากการอบรมเลี้ยงดูบุตร ได้แก่ การทำมาหาเลี้ยง ครอบครัว การเป็นผู้นำครอบครัว การทำงานบ้าน

การมีบทบาทที่ดีต่อกันระหว่างสมาชิกในครอบครัวย่อมเป็นการเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในครอบครัว และในการเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในครอบครัวนั้นควรเริ่มจากความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างคู่สมรสซึ่งถูกจัดให้เป็นแหล่งสนับสนุนลำดับแรกในการเป็นบิดา มารดาที่ดี (งามตา วรินทร์านนท์ 2545) ช่วยส่งเสริมคุณภาพการอบรมเลี้ยงดูบุตรให้มีประสิทธิภาพ ด้วยวิธีแบบรักสนับสนุนและแบบให้เหตุผล (Shapiro 1997) เพื่อการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ให้เกิดขึ้นโดยบิดามารดาปฏิบัติต่อบุตรด้วยการให้คุณค่าและความสำคัญกับอารมณ์ด้านลบของบุตรให้มากขึ้น ให้ข้อแนะนำในการจัดการกับภาวะอารมณ์ของบุตร กำหนดขอบเขตของพฤติกรรม และชี้แนะวิธีการแสดงออกที่เป็นที่ยอมรับ ด้วยการสอนให้บุตรฝึกทักษะทางอารมณ์ (อุสา สุทธิสาคร 2542)

นอกจากนี้จากสภาพเศรษฐกิจในปัจจุบัน สามีหรือรวมทั้งภรรยาด้วย ต้องใช้เวลาส่วนใหญ่ไปกับการทำงานประกอบอาชีพ สร้างฐานะครอบครัว จึงมีผลทำให้การดูแลการให้ความรัก ความสุข ความอบอุ่นลดลง ทั้งไม่มีเวลาอบรมบุตร บางครอบครัวอาจเกิดความตึงเครียด นำไปสู่การเกิดปัญหาต่าง ๆ ได้ เช่น ปัญหาครอบครัวแตกแยก หย่าร้าง, การมีพฤติกรรมเบี่ยงเบนต่าง ๆ การติดสารเสพติด ปัญหาสุขภาพจิต ดังนั้น การเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างคู่สมรสให้มีความมั่นคงและเป็นเครื่องมือในการแก้ปัญหาของบุคคลในครอบครัวจึงเป็นเรื่องสำคัญ ดังเช่น วีระวัฒน์ ปันนิตามัย (2542) ได้ศึกษาพบว่า สภาพความสัมพันธ์ระหว่างบุตรกับบิดามารดา มีความสัมพันธ์กับความเอื้ออาทร การรู้จักอารมณ์ผู้อื่น วุฒิภาวะทางอารมณ์ การควบคุมด้านอารมณ์ การรู้จักตนเอง และยังพบว่าสถานการณ์ทางเศรษฐกิจของครอบครัวมีความสัมพันธ์กับความเอื้ออาทร การตระหนักถึงอารมณ์ผู้อื่น การมีแรงจูงใจที่ดี และการรู้จักตนเอง ส่วนอาชีพของบิดามารดานั้นมีความสัมพันธ์กับความสามารถในการรู้จักตนเอง และผลการวิจัยจำนวนมาก พบว่า วิธีปฏิบัติของบิดามารดาต่อบุตร เช่น การฝึกวินัย อย่างเข้มงวด ความเห็นอกเห็นใจ ความรัก ความอบอุ่น จะส่งผลต่อสภาวะอารมณ์ของบุตร (Goleman 1995 : 185-190)

สำหรับองค์ประกอบเกี่ยวกับอารมณ์และความรู้สึกนั้น หนึ่งในอารมณ์และความรู้สึกที่สามารถเสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างคู่สมรสได้คือความไว้วางใจต่อกัน มาร์แชล (Marshall 2000) กล่าวว่า ความไว้วางใจเป็นความต้องการทางจิตใจของมนุษย์ ก่อให้เกิด สัมพันธภาพที่ดีระหว่างบุคคล และนำมาซึ่งความสุขในการอยู่ร่วมกัน แต่ความไว้วางใจจะเกิดขึ้นได้ย่อมเป็นเรื่องระหว่างบุคคล ทั้งฝ่ายที่ได้รับความไว้วางใจ และฝ่ายที่ให้ความไว้วางใจ ซึ่งทั้งสองฝ่ายนี้จะต้องมีการยอมรับ สนับสนุน เปิดเผยความคิด ความรู้สึกที่ดีต่อกัน ความไว้วางใจจึงจะเกิดขึ้น การรับรู้ว่าการที่บิดามารดามีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน จะส่งผลทางตรงต่อการมีสุขภาพจิตดีของบุตรและ

ส่งผลทางอ้อมในการมีพัฒนาการทางจิตสังคมอย่างเหมาะสม การมีลักษณะมุ่งอนาคต ความเชื่อ
อำนาจภายในตนสูง และมีความก้าวร้าวน้อย ซึ่งสามารถนำไปปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้การดำเนินชีวิต
ครอบคลุมดำเนินไปอย่างราบรื่น

แบบอย่างความสุขความสำเร็จในชีวิตของผู้มีความฉลาดทางอารมณ์สูง ปุชนิยบุคคล
คนตุลาการ ความสำเร็จที่สมบูรณ์แบบในชีวิตตุลาการของ ฯพณฯ ศาสตราจารย์สัญญา ธรรมศักดิ์
นับเป็นต้นแบบอันเป็นที่เคารพ ยกย่อง สรรเสริญ ทั้งในด้านชีวิตการทำงานที่ทุกวงการให้การ
ยอมรับนับถือ ท่านเป็นบุคคลเดียวที่ดำรงตำแหน่งฐานะ “ผู้นำ” ในสถาบันสำคัญ ดังนี้

- พ.ศ. 2506-2510 ดำรงตำแหน่งประธานศาลฎีกา
- พ.ศ. 2511 ได้รับพระมหากษัตริย์คุณโปรดเกล้าฯ เป็นองคมนตรี
- พ.ศ. 2514-2516 ดำรงตำแหน่งอธิการบดี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- พ.ศ. 2516-2518 ได้รับพระมหากษัตริย์คุณโปรดเกล้าฯ ให้เป็นนายกรัฐมนตรี
- พ.ศ. 2518-2541 ได้รับพระมหากษัตริย์คุณโปรดเกล้าฯ เป็นประธานองคมนตรี
- พ.ศ. 2527-2541 ดำรงตำแหน่งประธานองค์การพุทธศาสนิกสัมพันธ์แห่งโลก

ความเป็นผู้นำของท่าน มิใช่เป็นเพราะท่านได้เข้าสู่ตำแหน่งสูงสุดเท่านั้น หากแต่เป็น
ผู้นำด้วยจริยวัตรของท่านเอง เป็นความงามพร้อมทั้งการปฏิบัติหน้าที่และการปฏิบัติตน (มีชัย
ฤชุพันธุ์ : 86) ท่านเป็นผู้มีอุดมการณ์ มีหลักการและมีเหตุผล มีความซื่อสัตย์สุจริต มีสติปัญญา
เฉียบแหลม ไม่เจ้ายศเจ้าอย่าง ให้ความอบอุ่นแก่ผู้ได้บังคับบัญชา ท่านเป็นผู้ใหญ่ที่สมถะ เห็นแก่
ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน อุทิศตนด้วยความเสียสละ ไม่เห็นแก่ความเหน็ดเหนื่อย โดยเฉพาะอย่าง
ยิ่งท่านเป็นผู้มีคุณธรรมและเมตตาธรรมสูง มีจิตใจโอบอ้อมอารี จึงเป็นที่รักและเคารพของผู้ร่วมงาน
ด้วยคุณลักษณะดังกล่าว ทำให้ท่านอาจารย์และคณะผู้ร่วมงานในยุค 14 ตุลาคม สามารถแก้ไขปัญหา
ร้ายแรงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชาติบ้านเมืองให้สำเร็จลุล่วงได้เป็นส่วนมาก และเหตุการณ์ของบ้านเมือง
ได้คืนสู่ปกติสุขในเวลาต่อมา (เกษม สุวรรณกุล : 87)

นอกจากนี้ ธาณินทร์ กรัยวิเชียร (2540 : 54) ยังกล่าวถึงท่านว่าเป็นผู้มีความเห็นอก
เห็นใจ ให้ความเป็นกันเอง ให้เกียรติแก่ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาของท่านทุกคน รับฟัง เปิดโอกาสให้
แสดงความคิดเห็น มีวิสัยทัศน์อันยาวไกล โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านพัฒนาบุคลากรด้านตุลาการ
ครองตนอยู่ในวิถีธรรมแห่งพระพุทธศาสนา

ท่านได้รับการยอมรับเป็นอย่างสูงในเรื่องความซื่อสัตย์ สุจริต และความยุติธรรม ท่าน
เป็นผู้ใหญ่ที่น่าเคารพรักและน่านับถือเป็นที่สุด เพราะแม้ว่าท่านจะเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ
และสถานะสูงส่ง แต่ท่านกลับมีนิสัยอ่อนน้อมถ่อมตน ให้เกียรติผู้อื่น เปี่ยมไปด้วยความเมตตา

กรุณา ใฝ่ความสงบ มีความรอบรู้ในพุทธศาสนาเป็นอย่างดี เป็นคนตรงต่อเวลา มีวินัย เป็นกันเอง ช่วงหนึ่งท่านดำรงตำแหน่งประธานกรรมการเครือปูนซิเมนต์ไทย ท่านให้ความสนใจสนทนมนต์อาหาร ต่อพนักงานทั่วไป โดยมักไต่ถามทุกข์สุขของพนักงานทุกระดับอยู่เสมอ ตลอดจนให้ความสนใจใฝ่กับการพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถยิ่งขึ้นและทันต่อสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป (ปูนซิเมนต์ไทย : 2545)

ด้านการใช้ชีวิตครอบครัวที่สมถะเรียบง่ายกับท่านผู้หญิงพวงา ธรรมศักดิ์ ภริยาของท่าน ท่านได้ให้การยกย่องให้เกียรติและให้อิสระภาพ พร้อมกับสนับสนุนให้มีความคิดอิสระเป็นตัวของตัวเอง มิได้มีใครเป็นผู้นำ หรือผู้ตามแต่อย่างใด ในขณะที่เดียวกันก็ได้รักษาค่านิยมเดิมไว้ กล่าวคือ จุดมุ่งหมายของชีวิตครอบครัวนั้นมิใช่การแสวงหา และสะสมทรัพย์สมบัติเพื่อให้มีมากยิ่งขึ้น แต่ท่านเป็นฝ่ายหาทรัพย์สินให้มีเพียงพอประมาณกับความจำเป็น และทั้งสองท่านร่วมกันใช้จ่ายและรักษาทรัพย์นั้น นับได้ว่าท่านทั้งสองได้ประสบความสำเร็จและความสุขที่แท้จริงในชีวิตของท่านแล้ว (สัญญา ธรรมานุกรณ์ : 35)

จากคุณลักษณะดังกล่าวปรากฏได้ชัดว่า ท่านมักแสดงความฉลาดทางอารมณ์ร่วมควบคู่ไปกับการแสดงบทบาทต่าง ๆ ในชีวิต อันหมายถึง บทบาทในการทำงาน บทบาทในครอบครัว ทั้งในฐานะบทบาทสามีภรรยา บทบาทบิดามารดาได้ครบทุกด้านเป็นอย่างดีมีคุณภาพสูง สมาชิกในครอบครัวรู้สึกได้ถึงความรักอบอุ่น ท่านมีความพึงพอใจกับการดำรงตนในสังคมและครอบครัว ถือได้ว่ามีความสุขในชีวิต ลักษณะเช่นนี้แสดงให้เห็นว่าความสำเร็จในชีวิตก็ต้องการการปฏิบัติที่เป็นองค์รวมด้วยเช่นกัน จึงนับได้ว่า ท่านเป็นผู้มีความสมบูรณ์ในชีวิตที่เป็นทั้งคนเก่ง คนดี มีความสุข สมควรแก่การเป็นบรรพบุรุษที่ดีเด่นเป็นแบบอย่างของตุลาการรุ่นต่อ ๆ ไป

ปัจจุบันในประเทศไทยมีการศึกษาเกี่ยวกับความฉลาดทางอารมณ์มากมาย ส่วนใหญ่เป็นเรื่องความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กเล็ก วัยรุ่นและผู้ใหญ่ในองค์กรต่าง ๆ แต่ยังไม่เคยปรากฏการศึกษาในวิชาชีพตุลาการ ผู้ศึกษาได้ตระหนักถึงความสำคัญของความฉลาดทางอารมณ์ อันมีผลต่อการแสดงบทบาทของสมาชิกในครอบครัว เพราะมีส่วนสำคัญในการเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีให้เกิดขึ้นในครอบครัวได้ ซึ่งจากการทบทวนวรรณกรรม งานวิจัยที่เกี่ยวข้องช่วยให้ได้สาระสำคัญที่นำรู้หลายด้าน ได้แก่ รูปแบบของการสื่อสารที่ดี วิธีการสร้างสัมพันธภาพที่ดีในครอบครัว แนวทางการใช้ชีวิตคู่ที่เหมาะสม ปัจจัยที่ทำให้ครอบครัวมีความสุขและอื่น ๆ ซึ่งขณะดำเนินการวิจัย ครอบครัวดังกล่าวจะได้มีโอกาสทบทวนบทบาทที่แสดงออกต่อครอบครัว เพื่อให้ได้ความรู้ในวงกว้าง โดยมีการนำแนวคิดทฤษฎีต่าง ๆ มาอ้างอิง และได้ข้อมูลมาเป็นแนวทางในการเสริมสร้าง พัฒนาความฉลาดทางอารมณ์อย่างต่อเนื่อง ให้เพิ่มขึ้นได้กับบุคคลทุกวัย เพื่อนำมาใช้

ในชีวิตประจำวันและส่งเสริมแนวทางการดำเนินชีวิตในครอบครัว โดยได้รับการสนับสนุนทางสังคมจากคู่สมรสให้ประสบความสำเร็จและมีความสุขร่วมกัน เกิดเป็นสายใยผูกพันกันได้อย่างมั่นคง และยั่งยืนแท้จริง ซึ่งสอดคล้องกับการพัฒนามนุษย์ ในด้านอารมณ์ให้เกิดการคิดเป็นทำเป็น แก้ปัญหาอันเป็นผลให้เกิดการพัฒนาสังคมอย่างมีคุณภาพ สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ สังคมสมานฉันท์ และเอื้ออาทรต่อกัน

ความฉลาดทางอารมณ์มีความสำคัญอย่างมากโดยเป็นประโยชน์ในการดำเนินชีวิตทั้งในด้านการศึกษา การทำงาน และชีวิตครอบครัว ดังกล่าวข้างต้น กับเหตุผลที่ว่าคู่สมรสเป็นองค์ประกอบสำคัญในชีวิตครอบครัวที่มีความสำคัญต่อการแสดงพันธกิจ และบทบาทต่อกัน ดังนั้นการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ผู้ศึกษาจึงสนใจศึกษาถึงความฉลาดทางอารมณ์ของคู่สมรส ว่ามีความสัมพันธ์กับบทบาทในครอบครัวหรือไม่

เหตุผลที่เลือกผู้พิพากษาศาลยุติธรรมในศาลอาญา ในที่นี้ และต่อไปนีขอใช้คำว่า “ผู้พิพากษา” เป็นกลุ่มตัวอย่างในการศึกษานี้ เนื่องจากเห็นว่า อาชีพผู้พิพากษาเป็นวิชาชีพหนึ่งที่มีลักษณะการทำงานเป็นแบบฉบับเฉพาะ ต้องใช้ผู้มีความรู้ความสามารถ มีสติปัญญาสูง ผู้พิพากษามีอำนาจหน้าที่ในการพิจารณาพิพากษาคดี ตามที่กฎหมายบัญญัติให้อำนาจไว้ และตามรัฐธรรมนูญกำหนดให้ใช้ดุลพินิจโดยอิสระ เป็นกลาง ไม่ขึ้นอยู่กับคำสั่งหรือการบังคับบัญชา มีภาระรับผิดชอบสูงในการอำนวยความสะดวกแก่คู่ความเพราะคำวินิจฉัยของผู้พิพากษาระทบต่อชีวิต สิทธิ ทรัพย์สิน และเสรีภาพของคู่ความและผู้เกี่ยวข้อง บางคนถึงกับกล่าวว่าผู้พิพากษาอาจกำหนดชะตาชีวิตของคนบางคนได้ ข้าราชการที่ดำรงตำแหน่งระดับสูงนักการเมืองที่มีอำนาจวาสนาอาจต้องสูญเสียอิสรภาพและเกียรติยศ ฆาตกรอาจถูกลงโทษถึงประหารชีวิตด้วยคำพิพากษาระบวนการคัดเลือกผู้มาดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาจึงต้องทำอย่างเข้มงวดเพื่อให้ได้คนที่มีความประพฤติดี มีความรู้ความสามารถ นอกจากนี้ผู้พิพากษายังต้องประพฤติตนให้อยู่ในกรอบวินัยและประเพณีตามแนวของบรรพตูลการ เพื่อให้เป็นที่เชื่อถือและศรัทธาของประชาชน ทั้งนี้มีการสร้างประมวลจริยธรรมของข้าราชการตุลาการให้ผู้พิพากษาได้ยึดถือเป็นแนวปฏิบัติในการทำหน้าที่การดำรงตนและในด้านครอบครัว การพิพากษาคดีถือว่าการกระทำในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์ ผู้พิพากษาจึงเป็นผู้ที่สังคมยอมรับว่ามีสถานะและมาตรฐานการประพฤติตนค่อนข้างสูง

ด้วยสถานะ ลักษณะการทำงานและความรับผิดชอบดังกล่าวอาจทำให้ผู้พิพากษาประสบภาวะความกดดัน ท่ามกลางความขัดแย้งของคู่ความ บางครั้งต้องเร่งพิจารณาคดีให้รวดเร็ว เพื่อมิให้จำเลยบางคนที่ถูกขังระหว่างการพิจารณาต้องเดือดร้อนเกินสมควร ผู้พิพากษาที่ดีจึงต้องเผชิญกับความกดดันได้ทุกรูปแบบ อาจเคยชินต่อการที่คนอื่นรับฟังและยอมรับ

ในคำตัดสิน จึงอาจมีบุคลิกภาพแบบนิ่ง แบบแสดงอารมณ์ แสดงตนเป็นผู้มีอำนาจ หรือ แบบสบายๆ อันเป็นแรงเสริมสนับสนุนให้มีความเชื่อมั่นในตนเองมากขึ้น แต่ด้วยความที่เป็นมนุษย์ปุถุชน มีความรู้สึกนึกคิดเฉกเช่นคนทั่วไป จึงเป็นไปได้ที่บางครั้งอาจมีปัญหาในเรื่องของอารมณ์ทำให้ทำหน้าที่บกพร่องได้(จากการแสดงความคิดเห็นของกลุ่มแพทย์ สื่อมวลชน และสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ในงานวิจัยการศึกษาทัศนคติของนักวิชาการและบุคคลากรที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรม ที่มีต่อผู้พิพากษา) นอกจากนี้ผลการวิจัยของ จุฑารัตน์ เอื้ออำนวย (2542 : 206) พบว่า ผู้พิพากษาส่วนใหญ่มีบุคลิกภาพแบบมีเหตุผล คือ เป็นผู้มีลักษณะกระตือรือร้น เต็มไปด้วยความเด็ดเดี่ยว ลงมือปฏิบัติตามความคิด มุ่งผลสัมฤทธิ์จากงานสูง เล็งผลเลิศ จะแสดงออกในลักษณะเป็นคนจริงจัง ขอบสั้งการ ไม่สามารถอดทนรอคอยได้นาน มีการตัดสินใจโดยใช้ความคิด ชอบพินิจพิเคราะห์ เคร่งครัดในระเบียบวินัย กฎเกณฑ์ เน้นความถูกต้อง ซึ่งถือเป็นรูปแบบบุคลิกที่เหมาะสมและเป็นจุดแข็งของผู้พิพากษา แต่ในอีกมุมมองหนึ่ง ผู้ศึกษาเห็นว่า หากมีการแสดงบุคลิกภาพลักษณะดังกล่าวนั้นในครอบครัว เช่น เคร่งครัดในระเบียบวินัย อาจเป็นลักษณะที่แข็ง ตายตัวขาดความยืดหยุ่น มีความระมัดระวังมาก อาจกลายเป็นความไม่ไว้วางใจผู้อื่น มองโลกในแง่ป้องกันระวังปัญหาไม่ให้เกิด ตรงต่อเวลา ใช้อำนาจเด็ดขาด ชี้นำผู้อื่น จะส่งผลต่อวิถีการดำเนินชีวิต การดำรงตน การแสดงออกทางอารมณ์ต่อสมาชิกในครอบครัว ในฐานะสามีภรรยาหรือบิดามารดา ในระหว่างการใช้ชีวิตร่วมกันในแง่มุมต่าง ๆ อาทิเช่น บรรยากาศทางอารมณ์ การนันทนาการ การสื่อสาร ความไว้วางใจ การควบคุมและจัดการกับอารมณ์ ความรู้สึก การยอมรับฟังความคิดเห็นที่แตกต่าง การยอมรับข้อบกพร่องผิดพลาด การคาดหวัง การสร้างอารมณ์ขัน ผ่อนคลายความตึงเครียด การตัดสินใจ การแก้ไขข้อขัดแย้ง การพินิจพิเคราะห์สิ่งที่เห็น ความละเอียดละออ การมองโลกรอบตัว การมีวินัยโดยไม่ทำลายตัวตน การให้แรงเสริมต่อการกระทำเชิงสร้างสรรค์ ซึ่งสิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นองค์ประกอบของความฉลาดทางอารมณ์

ดังนั้น จากความสำคัญดังกล่าวข้างต้น ทำให้ผู้ศึกษามองเห็นเป็นประเด็นที่น่าสนใจและสำคัญยิ่งต่อวิถีชีวิตบนหนทางแห่งความสุข อันจะก่อให้เกิดความพึงพอใจร่วมกันในระหว่างสมาชิกครอบครัวและนำไปสู่การเสริมสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีได้อย่างมั่นคงแท้จริง ผู้ศึกษาจึงมีความสนใจที่จะศึกษาถึงความเกี่ยวข้องระหว่างความฉลาดทางอารมณ์ของผู้พิพากษากับบทบาทในครอบครัวนั้น จะส่งผลกระทบต่อการมีปฏิสัมพันธ์ การแสดงบทบาทในครอบครัว สร้างความอบอุ่นใจให้แก่สมาชิกในครอบครัวอย่างยั่งยืนได้ดีมากน้อยเพียงใด

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

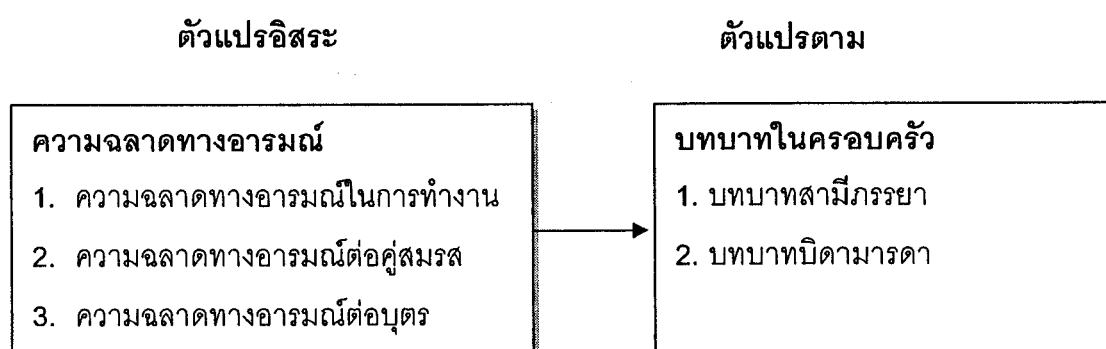
การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 3 ประการดังต่อไปนี้

- 2.1 เพื่อศึกษาความฉลาดทางอารมณ์ของผู้พิพากษา
- 2.2 เพื่อศึกษาบทบาทในครอบครัวของผู้พิพากษา
- 2.3 เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์ของผู้พิพากษากับ

บทบาทในครอบครัว

3. กรอบแนวคิดการวิจัย

การศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์กับบทบาทในครอบครัวของผู้พิพากษาศาลอาญาในครั้งนี้ผู้ศึกษาได้ศึกษาถึงแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งได้พัฒนาเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

4. สมมติฐานการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ขอตั้งสมมติฐานการวิจัยไว้ดังนี้

- 4.1 ความฉลาดทางอารมณ์ในการทำงานของผู้พิพากษามีความสัมพันธ์ทางบวกกับการแสดงบทบาทสามีภรรยา
- 4.2 ความฉลาดทางอารมณ์ในการทำงานของผู้พิพากษามีความสัมพันธ์ทางบวกกับการแสดงบทบาทบิดามารดา

4.3 ความฉลาดทางอารมณ์ต่อคู่สมรสของผู้พิพากษาที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการแสดงบทบาทสามีภรรยา

4.4 ความฉลาดทางอารมณ์ต่อบุตรของผู้พิพากษาที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการแสดงบทบาทบิดามารดา

5. ขอบเขตการวิจัย

5.1 ประชากรที่ทำการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้พิพากษาศาลอาญา ในที่นี้ หมายถึง ข้าราชการตุลาการที่ปฏิบัติหน้าที่พิจารณา พิพากษาคดีในศาลอาญาที่ไม่ได้ดำรงตำแหน่งผู้บริหารศาล (อธิบดี รองอธิบดี เลขานุการศาล) ซึ่งได้แก่ตำแหน่งผู้พิพากษาหัวหน้าคณะในศาลอาญา ผู้พิพากษาศาลอาญา ผู้พิพากษาอาวุโสในศาลอาญา ผู้พิพากษาประจำศาล (ข้อมูลจากบัญชีอาวุโสข้าราชการตุลาการศาลอาญาประจำปี 2549 มีจำนวนทั้งสิ้น 153 คน ในจำนวนนี้รวมถึงผู้บริหารศาล 5 คน ผู้ช่วยผู้พิพากษา 31 คน และที่เป็นโสด 24 คน คงเหลือประชากรทั้งสิ้น 93 คน)

5.2 ตัวแปรที่ศึกษา ประกอบด้วย

5.2.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ ความฉลาดทางอารมณ์ของผู้พิพากษา

1) ความฉลาดทางอารมณ์ในการทำงาน (ใช้ตัวชี้วัดยึดหลักภาวะผู้นำที่มีความฉลาดทางอารมณ์ ของ เฟลด์แมน 2546 : 12) ได้แก่

- การรู้จักตัวเอง
- การครองสติ
- การเข้าใจผู้อื่น
- การรับรู้ที่แม่นยำ
- การสื่อสารด้วยความยืดหยุ่น
- การยอมรับหน้าที่ความรับผิดชอบ
- การสร้างทางเลือก
- การยอมรับวิสัยทัศน์
- การมีความกล้าหาญ
- การตั้งใจอย่างแน่วแน่

2) ความฉลาดทางอารมณ์ในครอบครัวต่อคู่สมรส ยึดกรอบแนวคิดของ

กรมสุขภาพจิต ได้แก่

- การควบคุมตนเอง
- เห็นใจผู้อื่น
- รับผิดชอบ
- มีแรงจูงใจ
- ตัดสินใจและแก้ปัญหา
- มีความยืดหยุ่น
- สัมพันธภาพ
- ภูมิใจตนเอง
- พอใจชีวิต
- สุขสงบทางใจ

3) ความฉลาดทางอารมณ์ในครอบครัวต่อบุตร ยึดกรอบแนวคิดของ

กรมสุขภาพจิต ได้แก่

- แสดงออกอย่างเหมาะสม
- เข้าใจยอมรับผู้อื่น
- รู้จักรับผิดชอบ
- รู้จุดเด่นจุดบกพร่อง
- แก้ปัญหาได้เหมาะสม
- มีความยืดหยุ่น
- สร้างสัมพันธภาพดีกับผู้อื่น
- เห็นคุณค่าในตัวเอง
- มองโลกในแง่ดี
- รู้จักผ่อนคลาย

5.2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ บทบาทในครอบครัว

1) บทบาทสามีภรรยา ได้แก่

- ด้านความไว้วางใจ
- ด้านศาสนา
- ด้านความผูกพันทางอารมณ์

- ด้านการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ
- ด้านบรรยากาศทางอารมณ์
- ด้านความยืดหยุ่น
- ด้านการเอาใจใส่
- ด้านการยอมรับ-ให้เกียรติ
- ด้านการแก้ไขข้อขัดแย้ง
- ด้านการมีส่วนร่วมในครอบครัว

2) บทบาทบิดามารดา ได้แก่

- บทบาทด้านการเลี้ยงดูบุตร
- บทบาทด้านการเป็นต้นแบบทางสังคม
- บทบาทด้านการแก้ปัญหา
- บทบาทด้านการหาเลี้ยงครอบครัว
- บทบาทด้านการใช้เวลาว่าง

3) บทบาทร่วมกัน ได้แก่

- บทบาทการออม
- บทบาทการเป็นผู้นำครอบครัว
- บทบาทการทำงานบ้าน
- บทบาทการส่งเสริมกิจกรรม
- บทบาทการอบรมเลี้ยงดูบุตร

6. นิยามศัพท์

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นิยามศัพท์ ดังนี้

“ความฉลาดทางอารมณ์” (Emotional Quotient) หมายถึง การรู้จัก เข้าใจความรู้สึก ความคิด อารมณ์ของตนเองและผู้อื่น สามารถเผชิญ จัดการ และใช้ประโยชน์จากอารมณ์ความรู้สึกต่าง ๆ ของตนเอง สามารถควบคุมตนเอง อดทน อดกลั้น รอคอยต่อสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ มีทักษะในการปฏิบัติตนที่ดี สามารถโน้มน้าวจิตใจผู้อื่น แสดงพฤติกรรมต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม ถูกกาลเทศะอย่างมีค้ำข้อใจ ทั้งสร้างเสริมกำลังใจ และแรงจูงใจต่าง ๆ อันจะก่อให้เกิดสิ่งที่ดีงามแก่ตนเอง เพื่อให้สามารถดำเนินชีวิตอยู่ร่วมในสังคมอย่างมีความสุข และประสบความสำเร็จในชีวิต

บทบาทในครอบครัว หมายถึง การร่วมกันทำหน้าที่ของสามีและภรรยาในด้านต่าง ๆ ได้แก่

บทบาทสามีภรรยา หมายถึง พฤติกรรมที่พึงปฏิบัติต่อกันของสามีภรรยา

บทบาทบิดามารดา หมายถึง พฤติกรรมที่พึงปฏิบัติต่อกันระหว่างบิดามารดากับบุตร

บทบาทร่วมกัน หมายถึง พฤติกรรมที่พึงปฏิบัติร่วมกันของสามี ภรรยา แบ่งออกเป็น

- บทบาทการออม หมายถึง พฤติกรรมของสามีภรรยาที่เกี่ยวกับการเก็บออม เพื่อครอบครัว

- บทบาทการเป็นผู้นำครอบครัว หมายถึง พฤติกรรมของสามีภรรยาที่เกี่ยวกับการตัดสินใจในกิจกรรมสำคัญ ๆ ของครอบครัว

- บทบาทการทำงานบ้าน หมายถึง พฤติกรรมของสามีภรรยาที่เกี่ยวกับการทำงานบ้านหรืออาจเป็นการควบคุมกำกับดูแลงานบ้านต่าง ๆ

- บทบาทการส่งเสริมกิจกรรม หมายถึง พฤติกรรมของสามีภรรยาที่เกี่ยวกับการส่งเสริมการทำกิจกรรมด้านต่าง ๆ เช่น ด้านดนตรี ด้านศิลปะ

- บทบาทการอบรมเลี้ยงดูบุตร หมายถึง พฤติกรรมของสามีภรรยาที่เกี่ยวกับการดูแลบุตร ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา

7. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

7.1 นำผลการวิจัยที่ได้มาใช้ในการสนับสนุนการสร้างเสริมพัฒนา ทักษะทางด้าน ความฉลาดทางอารมณ์ อันก่อให้เกิดประโยชน์แก่ตนเองทั้งในด้านชีวิตการทำงาน ชีวิตส่วนตัว ชีวิตครอบครัว และสมาชิกทุกคนได้ดียิ่งและนำไปสู่ความสุขสงบ และประสบความสำเร็จในการดำเนินชีวิตครอบครัว

7.2 นำผลการวิจัยที่ได้มาใช้ในการสนับสนุนให้สามีภรรยามีส่วนร่วมต่อการแสดง บทบาทในครอบครัวได้อย่างเหมาะสม นำไปสู่การตอบสนองได้ตรงตามความต้องการ

7.3 นำผลการวิจัยที่ได้ไปเสริมสร้างข้อดี และปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องของตนเองได้อย่างต่อเนื่อง ซึ่งจะส่งผลต่อคุณภาพของการพัฒนาตนเองในการบริหารงานในการทำงานและในครอบครัวได้อย่างมีประสิทธิภาพ

7.4 นำผลการวิจัยที่ได้มาใช้ในการเพิ่มพูนความรู้ทางด้านความฉลาดทางอารมณ์มากขึ้น ซึ่งสามารถนำไปช่วยเหลือให้คำปรึกษาแก่ผู้ที่ประสบปัญหาอยู่ให้สามารถดำเนินชีวิตในครอบครัวได้อย่างมีความสุข